

Palupera valla 2011. aasta eelarvest

Palupera Vallavolikogu võttis 4. veebruaril vastu valla 2011 aasta eelarve, esmakordselt siis eurodes. 2011 aasta eelarve tulude-kulude üldmahuks kavandatakse 1 milj. eurot, mis on kroonidesse arvestatuna isegi 1,2 milj. krooni võrra kogukam, kui 2010 aasta eelarve. Eurodes on kasv 79,6 tuhat. Eelmisel aastal enamlaekunud üksikisiku tulumaks ei kajasta mitte ainult meie vallarahva elatusaseme tõusu, vaid sellest ajendatuna planeeritakse ka valla tuludesse 48,5 tuh. euro enamlaekumist eelneva aasta algusega võrreldes. Tulumaksu laekumist kohalikule omavalitsusele arvestatakse maksumaksja maksustatavast tulust – 11,4% (koduvallale siis aastas miinimumpalgalt näitena 380 eurot, 639 euro kuutöötasu puhul näitena 874 eurot aastas jne). Igaüks saab siit oma panuse vajadusel välja arvutada. Statistikaameti andmetel on Palupera vallas viimastel aastatel olnud keskmiselt 700 tööealist (19-64 aastased), kuid tegelikult on neist vaid 55% maksumaksjad (ülejäanud tööealised on õppijad, mittetöötavad, tuluta füüsilisest isikust ettevõtjad jne) ja nendest omakorda 20% (seega iga viies) on miinimumpalga saajad. Seega on ka meie maksumaksjate sissetulekutes suured „käärid”, mida saab järeltada üksikisiku tulumaksu heast laekumisest. Nn. „tagasilöögi” annab see hea tulemus aga riigieelarvest eraldatavale tasandusfondile, mis on 8,3 tuhat eurot väiksem kui eelmisel aastal.

Tuludes on tõus planeeritud veel lasteaias kohamaksudes (7,8 tuhat eurot), mis laekub teistelt kohalikelt omavalitsustelt, kelle lapsed meie lasteaias käivad. Siinkohal oleks kohane tuletada meelde fakti, miks ikka alati omavalitsustel haridusele kõige suuremad kulutused on. Osa rolli mängib selles oma kooli ülalpidamine ja transport kooli (nt. riigilt ja teistelt omavalitsustelt, kelle lapsed õpivad Paluperas saadakse 2011 aastal 175 tuhat eurot, kooli kulud on aga kokku 309 tuhat eurot), kuid kaalukas osa on ka meie laste koolitamine teiste omavalitsuste koolides, kuhu Palupera vald samuti peab oma osa andma – 60 tuhat eurot kohamaksudeks ja transpordiks. Keskmise ühe lapse kohamaks aastas on 685 eurot (kokku meil 80 mujal õppijat – gümnaasiumid, põhikoolid). Siia lisandub aga muusikakoolides õppivate noorte muusikute kohamaks 1250 eurot aastas õpilane (12 õpilast Elvas ja Otepääl).

Kohamaksud on ka lasteaedades, 2000-2400 eurot aastas tuleb leida eelarvest ühele eelkooliealisele lapsele, kus iganes Eestimaa lasteaias meie valla laps ka õpib. Kokkulu lasteaedadele 2011 aastal 112,7 tuhat eurot. Haridus on aga aastaid olnud meil prioriteediks. Ja kui üks töötav vallakodanik tunneb, et mida ikka mina konkreetselt saan oma eelnevalt toodud arvutuste põhjal saadud tulumaksu laekumise eest vallale, siis tasuks mõelda just oma pere lastele antavale haridusele, aga miks mitte ka võimalusele minna kultuurimajadesse, raamatukogudesse, noortekeskusesse, puhkekohtadesse, osaleda kogukonna ühistegemistes jne. Riigieelarvest eraldatud tasandusfondist, mis 2011 aastal on 146 tuhat eurot, kulub 126 tuhat eurot erinevatele toetustele, hooldekodus kohtade ostmiseks. Ka see on kohaliku omavalitsuse oluline ülesanne. Valla eelarve on enne kinnitamist piisavalt läbi vaieldud, kalkuleeritud kokkulepe, mille suhtes võib kellelgi alati eriarvamusi olla, kuid volikogu on see organ, kes otsuse langetab ja sel aastal sai ta just nimelt selline. Kahjuks sai valla asutustes vaid miinimumpalka seni saanutele (10 inimest) määrata igakuiselt töötasu lisake. Valla asutuste töötajate keskmine töötasu oli eelmisel aastal 7600 krooni kuus. Iga lisaeuro ühele reale tähendab tasakaalus eelarvest kärbet teisele reale. 2011 ja 2012 maksame tagasi ka 2009 aastal Nõuni külaraamatukogu-infokeskuse ehituse omafinantseeringu tarbeks võetud laenukohustuse. Investeeringutest sel aastal on kavas Hellenurme mõisapargi rekonstrueerimistöde jätkamine, Palupera kooli puukuuri remonttööd, Hellenurme kultuurimaja katuse rekonstrueerimine, Nõuni

kultuurimaja noortenurga ehitustööd, Nõuni kultuurimajas ja Hellenurme kultuurimajas-raamatukogus automaatsete tulekahjusignalisatsioonide paigaldustööd. Lisaks nende plaanide teostumisele loodame veel ka juba esitatud ja esitatavatele taotlustele. Alati peab olema valmis ka ootamatusteks – mõne tööandja pankrotistumine, tulude alalaekumine, lumetõrjele talv (nt. on tänaseks riigi eraldusest teedele 26,7 tuh. eurost vaid lumetõrjele kulutatud juba 19,4 tuh. eurot) jne. Tasakaalukas majandamine peab oskama näha kõiki vajadusi, täitma nõutud kohutused, arvestama aastaegadega ja vähem tähtis pole ka edasi arenemine. Me ei loe teiste omavalitsuste rahakoti sisu, kuid saneerimistoetuse taotlemiseni, teistele võlgade kogumist, milleni jõutakse finantsraskuste tekkimisel, jõuda küll ei tahaks. Kuna meie eelarve kulud ühe maksumaksja kohta ei ületa temalt laekuvaid tulusid 3-kordselt, peetakse sellist valda analüütikute hinnangul jätkusuutlikuks kohalikuks omavalitsuseks. Kuid siiski on eelarvet analüüsides omafinantseerimisvõimekus madal ja madal likviidsus on vaid hea rahavoo juhtimise tulemus. See aga võib olla ka ohumärgiks likviidsuskriisile kohustuste teenindamisel. Seega jätkakem konservatiivselt!

Suurim osa kuludest on järjekordselt suunatud haridussektorisse – 50%, sotsiaalhoolekandele kulub eelarvest 12%, kultuurile ja spordile koos kolmanda sektoriga 12%, majandamisele 13%. Volikogu ja vallavalitsuse kulutuste katteks kulub 10% eelarvest. Ja ülejäänud 3% osalemistele maakondlikes ühistegemistes (Valgamaa Omavalitsuste Liit, VVV SA, Otepää Teataja, liikmemaksud) ning reservile.

Palupera valla 2011.a. eelarve (eurodes)

KULUD

VOLIKOGU	9 225
VALLAVALITSUS, RAHANDUS, ÜLDKULUD	75 770
MAAKORRALDAJA-EHITUS	13 235
SOTS. TÖÖTAJAD	14 900
MAAKORRALDUS	10 480
LIIKMEMAKSUD, OSALUS	13 410
MAANTEETRANSPORT, KORRALDUS	32 245
TURISM	955
BIOL. MITMEKESISUS, JÄÄTMED, HALJASTUS	37 978
KOMMUNAALMAJ., ELAMUMAJ., VALGUSTUS	48 081
MUUSIKAKOOLID	14 995
HELLENURME RMT. KOGU	9 490
NÕUNI RMT. KOGU	10 365
HELLENURME KULT. MAJA	46 770
NÕUNI KULT. MAJA	34 990
KULTUURI, HARIDUSE MUUD	900

PALUPERA PÕHIKOO	279 914
ALUSHARIDUS	112 710
OSTETUD TEENUS-HARIDUS	55 450
ÕPILASLIINID	34 000
HOOLDEKODUD	31 960
SPORT, VABA AEG, SELTSITEGEVUS	21 045
PERETOETUSED, MUU SOTS. KAITSE, KORRALDUS	25 490
TOIMETULEKUTOETUS	12 455
HOOLDAJATOETUS, PUUDEGA LAPSED	18 223
PÄÄSTETEENISTUS	100
LAENU TEENINDUS	43 300
OTEPÄÄ TEATAJA	4 475
KALMISTU	320
RESERV	10 031
KOKKU	1 002 217

TULUD

ÜSIKISIKU TULUMAKS	392 470
MAAMAKS	40 712
RIIGILÕIV	2 556
KANTSELEI	380
MAAVARAD, VEE ERIKASUTUS JM.	4 792
TOETUSED RIIGILT	147 095
TEEDE KORRASHOID	26 733
HARIDUSKULUDEKS	148 746
LASTEVANEMATE OSALUS	1 598
ÜÜRI- JA PILETITULU	1 981
VALLAVARA MÜÜK	7 709
SA KIK, EAS jt.	61 609
TEISED KOV-id	31 880
ÕPPELAEN	1 475
A/A JÄÄK	119 992
MUUD	90
KOKKU	1 002 217